

UZASADNIENIE

Wnioskodawca, Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę (...), wniósł o stwierdzenie zgonu O. J., z domu S., córki A. i R., ostatnio zameldowanej pod adresem F. nr 67, (...)-(...) D., i oznaczenie chwili jej śmierci stosownie do wyników postępowania.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że O. J., stanu cywilnego - wdowa, posiadająca obywatelstwo polskie, urodziła się w dniu (...) w miejscowości D., gmina J., woj. (...) - (...). Do 1977 r. była zameldowana i mieszkała we wsi F. nr 67. W tym roku wyjechała do krewnych do Niemiec, zaproszona przez siostrę A. G., zamieszkałą w miejscowości E., O.. 155, i stamtąd już nie wróciła. Według informacji, uzyskanych przez wnioskodawcę z Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w K., brak jest w rejestrach meldunkowych (...) Meldunkowego w E. informacji o zameldowaniu O. J.. Z zeznań świadków – (...) i H. Z. wynika, że O. J. zmarła rok po wyjeździe z Polski. Nie jest im jednak znana dokładna data śmierci ani miejsce zgonu. Prowadzone przed Sądem Rejonowym w Olsztynie, X Wydział Cywilny, postępowanie pod sygn. akt X Ns 1456/16 o uznanie O. J. za zmarłą zakończyło się oddaleniem wniosku z uwagi na ustalenie, że wymieniona zamieszkiwała w miejscowości S. w Niemczech, wnioskodawca zatem powinien czynić starania w celu pozyskania aktu zgonu. Pismem z dnia 10 sierpnia 2017 r. Starostwo w O. wystąpiło do Konsulatu w K. z prośbą o pomoc w odnalezieniu stosownego dokumentu. W dniu 03 listopada 2017 r. Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w H., jako właściwy terytorialnie, poinformował, że nie ma możliwości wydobycia aktu zgonu z uwagi na brak daty i miejsca zgonu. Z zapytań, kierowanych do (...) Meldunkowego oraz Urzędu Stanu Cywilnego w S. wynika, że w okresie od 1951 r. do 1986 r. brak jest jakichkolwiek wpisów, dotyczących O. J., oraz że osoba ta nie była zameldowana w urzędzie. Wnioskodawca wskazał, iż w księdze wieczystej Kw.Nr (...), w której jako właściciel ujawniony jest Skarb Państwa, wpisane jest prawo dożywocia na rzecz O. J.. Zostało ono ustanowione aktem notarialnym z dnia 27 listopada 1968 r., Rep. A Nr (...). W tej sytuacji, mając na uwadze konieczność uregulowania stanu prawnego nieruchomości, objętej w/w księgą, poprzez wykreślenie tego wpisu i zamknięcie księgi, uzasadnione jest złożenie przedmiotowego wniosku. (wniosek k. 2-3)

Sąd ustalił, co następuje:

O. J., córka A. i R., z domu S., urodziła się (...) w miejscowości D..

(dowód: odpis skrócony aktu urodzenia k. 3 akt sprawy X Ns 1456/16)

Ostatnim znanym miejscem zamieszkania O. J. w Polsce była miejscowość F. nr 67. W 1976 r. O. J. złożyła w biurze paszportów i dowodów osobistych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Komendy Wojewódzkiej MO w O. podanie – kwestionariusz o wydanie zezwolenia na wyjazd za granicę do Republiki Federalnej Niemiec na stałe. Legitymowała się zaproszeniem z dnia 17 marca 1976 r. jej siostry A. G., zamieszkałej 4300 E. 11, O.. 155, potwierdzonym przez sekretarza Wydziału Konsularnego w K. Ambasady Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w B.. W dniu 15 września 1977 r. na powyższym podaniu stwierdzono, aby wydać jej dokument podróży z prawem do jednokrotnego przekroczenia granicy, kraj docelowy – RFN, z okresem ważności do sześciu miesięcy. Decyzja ta została wykonana w dniu 28 września 1977 r. Pismem z dnia 11 października 1977 r. O. J. wystąpiła do Rady Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w W. o zezwolenie na zmianę obywatelstwa na niemieckie w związku z wyjazdem na stałe do RFN. W tym czasie O. J. była wdową. Do Niemiec wyjechała w 1977 r. z synem B. J., jego żoną i dziećmi. Początkowo O. J. mieszkała wraz z rodziną w E., a następnie w miejscowości S.. O. J. zmarła w Niemczech.

(dowód: z akt X Ns 1456/16: akta paszportowe k. 4-18, zeznania świadka H. Z. k. 47-47v, zeznania świadka J. J. k. 47v)

W księdze wieczystej Kw.Nr (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej, położonej we F., obejmującej działki nr (...), stanowiącej własność Skarbu Państwa, ujawnione jest prawo dożywocia na rzecz O. J., ustanowione w umowie z dnia 27 listopada 1968 r., sporządzonej w formie aktu notarialnego za numerem Rep. A 6835/68.

(dowód: z akt X Ns 1456/16: odpis zwykły księgi wieczystej k. 23, akt notarialny k. 24-25)

W rejestrach meldunkowych (...) Meldunkowego w E. brak jest informacji o zameldowaniu O. J.. W księgach zgonów Urzędu Stanu Cywilnego w E. nie figuruje jej akt zgonu. Podobnie w rejestrach meldunkowych (...) Meldunkowego w S. brak jest informacji o zameldowaniu O. J., zaś w księgach zgonów Urzędu Stanu Cywilnego tego miasta nie figuruje jej akt zgonu. Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w H. pismem z dnia 26 października 2017 r. poinformował Starostwo Powiatowe w O., iż w związku z brakiem informacji odnośnie daty i miejsca zgonu wydobyć aktu zgonu O. J. jest niemożliwe.

(dowód: z akt X Ns 1456/16: pismo Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w K. k. 20, pismo Konsulatu Generalnego RP w H. z dnia 26.10.2017 r. k. 4-6 akt sprawy)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek nie może być uwzględniony.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów, przedłożonych przez wnioskodawcę, których prawdziwość i wiarygodność nie budziła wątpliwości. Sąd oparł się także na dowodach, przeprowadzonych w toku postępowania, toczącego się przed tut Sądem Rejonowym w sprawie sygn. akt X Ns 1456/16, tj. na dowodach z dokumentów i z zeznań świadków. W ocenie Sądu były one spójne, logiczne i zasługiwały na uwzględnienie.

Postępowanie w sprawie o stwierdzenie zgonu regulują przepisy art. 535 – 538 k.p.c. Zgodnie z art. 535 k.p.c., do postępowania o stwierdzenie zgonu osoby, której śmierć mimo niesporządzenia aktu zgonu jest niewątpliwa, stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące postępowania o uznanie za zmarłego, tj. art. 526-534 k.p.c., ze zmianami, przewidzianymi w art. 535-538 k.p.c.

Stwierdzenie zgonu może nastąpić w razie kumulatywnego ziszczenia się dwóch przesłanek, tj. gdy akt zgonu danej osoby nie został sporządzony oraz gdy śmierć tej osoby jest niewątpliwa.

Śmierć jest niewątpliwa wtedy, gdy znany jest fakt, miejsce oraz czas zgonu. Nie jest wymagane, aby istnieli świadkowie śmierci. Wystarczy, że okoliczności konkretnego wypadku uzasadniają pełne przekonanie o zgonie określonej osoby (postanowienie SN z dnia 30 listopada 1973 r. III CRN 277/73, OSNCP 1974, nr 10, poz. 173). To przekonanie jest pełne wtedy, gdy prawdopodobieństwo śmierci danej osoby jest przeważające do tego stopnia, że twierdzenie przeciwne można uznać za całkowicie bezzasadne lub prawdopodobne w stopniu znikomym. W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli akt zgonu został sporządzony, lecz księga stanu cywilnego zaginęła lub uległa zniszczeniu, to brak jest podstaw do stwierdzenia zgonu w postępowaniu sądowym (vide: SN z dnia 9 sierpnia 197 r. C III 741/47, OSN 1948, nr 2, poz. 45). Podkreślić należy, iż stwierdzenie zgonu osoby, z uwagi na istotne konsekwencje tego orzeczenia, wymaga zawsze dużej rozważliwej oceny materiału dowodowego.

W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie nie zostały spełnione powyższe przesłanki, od których kumulatywnego zaistnienia uzależnione jest uwzględnienie wniosku. Wnioskodawca nie sprostował ciężącemu na nim obowiązkowi wykazania okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. Nie wykazał, aby śmierć O. J. była niewątpliwa oraz że nie został sporządzony akt zgonu.

Bezsprzecznie, z uwagi na wiek O. J., fakt, iż wymieniona w chwili obecnej nie żyje, jest wysoce prawdopodobny. W 2018 r. ukończyłaby ona 106 lat. Na fakt jej śmierci na terenie Niemiec wskazują świadkowie H. Z. oraz J. J.. Z ich zeznań oraz ze stanowiska wnioskodawcy wynika, że O. J. w 1977 r. wyjechała do E. na zaproszenie swojej siostry A. G.. Ponadto, jak zeznał na rozprawie w dniu 29 maja 2017 r. świadek J. J., O. J. mieszkała następnie wraz z rodziną – synem B. J., jego żoną M. J. i ich dziećmi w miejscowości S.. Przesłuchani w sprawie świadkowie zgodni byli również co do faktu śmierci O. J. w Niemczech. Wymienieni jednak nie potrafili wskazać jednoznacznie miejsca i czasu zgonu. Powyższe okoliczności decydują o tym, iż nie sposób uznać śmierci O. J. za niewątpliwą w rozumieniu wskazanego

przepisu, stanowiącego postawę wniosku. Co więcej – brak jakichkolwiek przesłanek do oznaczenia chwili zgonu, którą w postanowieniu stwierdzającym zgon Sąd ma obowiązek wskazać.

Podnieść należy również, że z przedstawionych przez wnioskodawcę dokumentów nie wynika, że akt zgonu O. J. nie został sporządzony. Analiza treści pisma Konsulatu Generalnego RP w H., wbrew twierdzeniom wnioskodawcy, nie wskazuje jednoznacznie, że akt zgonu O. J. nie został sporządzony, a jedynie, że z powodu braku informacji nie jest możliwe jego wydobycie. Z przedmiotowego pisma wynika nadto, iż Urząd Meldunkowy w S. z przyczyn faktycznych lub prawnych nie może udzielić odpowiedzi w sprawie. W konsekwencji, na podstawie dokumentu, na który powołuje się wnioskodawca, nie można stwierdzić, że akt zgonu nie został sporządzony.

Wnioskodawca winien poczynić dalej idące starania w celu uzyskania danych co do chwili i miejsca śmierci O. J., co w konsekwencji pozwoli na uzyskanie jej aktu zgonu, lub stwierdzenie w sposób nie budzący wątpliwości, że taki nie został sporządzony. Należy mieć na uwadze, że wyjechała ona i zamieszkiwała w kraju europejskim o wysokich standardach, gdy chodzi o kwestie administracyjne, w tym dotyczące ewidencji zamieszkujących na jego terytorium osób oraz rejestracji i ewidencji ich stanu cywilnego. Przybycie O. J. na terytorium Republiki Federalnej Niemiec nie odbyło się wszak nielegalnie, zatem fakt ten musiał być odnotowany w rejestrach urzędowych tego kraju. Skoro tak, to również fakt jej śmierci nie mógł być pominięty w tamtejszych aktach stanu cywilnego. Tym bardziej, że świadek J. J. zeznał, że będąc w Niemczech O. J. pracowała.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i dowody, Sąd na podstawie przywołanych przepisów (a contrario) oddalił wniosek.

SSR Agnieszka Brzoskowska